

De toekomst van de thuiswonende student

*Een onderzoek naar de gevolgen van de
mogelijke afschaffing van het
studentenreisproduct*

Marjolijn Dijk

S2022419

Bachelor thesis

Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen

Rijksuniversiteit Groningen

Januari 2015

Begeleider: D. Strijker

Samenvatting

Het studentenreisproduct zorgt ervoor dat studenten momenteel gratis gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer in Nederland. Meerdere politieke partijen willen dit in het kader van bezuinigingen omzetten in een kortings- of trajectkaart of zelfs helemaal afschaffen. Deze thesis onderzoekt wat de mogelijke gevolgen zijn van het afschaffen van het studentenreisproduct. Er is een enquête opgesteld onder thuiswonende studenten die momenteel gratis met het openbaar vervoer naar college reizen. In deze enquête wordt onder andere gevraagd of de student op kamers wil, waarom hij/zij nog thuis woont en wat hij/zij zou doen, mocht het studentenreisproduct worden afgeschaft. Uit deze enquête blijkt dat het merendeel van de thuiswonende studenten na afschaffing van het studentenreisproduct gewoon thuis zal blijven wonen. Slechts een derde ziet dit als reden om op kamers te gaan wonen in de studiestad. Eén van de belangrijkste redenen waarom respondenten nog thuis wonen is om kosten te besparen; wat ook verklaart waarom zij niet op kamers willen gaan. Geconcludeerd kan worden dat zich geen grote veranderingen zullen voordoen, mocht het studentenreisproduct worden afgeschaft.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding.....	4
1.2 Probleemstelling.....	5
1.3 Opbouw van de thesis	5
2. Theoretisch kader	6
2.1 Theoretische achtergrond	6
2.2 Conceptueel model	9
2.3 Hypotheses.....	10
3. Methodologie	11
3.1 Enquête	11
3.2 Dataverzameling.....	11
3.3 Reflectie.....	12
3.4 Ethische kwesties	12
4. Resultaten.....	13
5. Conclusies.....	19
5.1 Conclusie	19
5.2 Aanbevelingen.....	20
6. Reflectie.....	21
7. Literatuurlijst	22
8. Bijlagen	24
8.1 Enquête	24
8.2 SPSS-uitkomsten.....	26
8.3 Cartografische weergave woonplaats respondenten	27

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In januari 2013 maakte de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Jet Bussemaker, middels een brief aan de Tweede Kamer bekend een reeks maatregelen in te voeren om te bezuinigen op het hoger onderwijs. Dit betrof de invoering van een sociaal leenstelsel, het aanpakken van langstudeerders en het afschaffen van het gratis studentenreisproduct met eventuele invoering van een kortingskaart. Met deze maatregelen zal een bedrag van 425 miljoen euro worden bespaard (Bussemaker, 2013). De genoemde maatregelen kunnen een hoop veranderingen teweeg brengen onder studenten en in de maatschappij als geheel.

Dit onderzoek zal zich focussen op het afschaffen van het gratis studentenreisproduct. Het voornemen was om het gratis studentenreisproduct af te schaffen vanaf 1 januari 2016. Inmiddels is dit uitgesteld tot medio 2017.

Sinds de invoering van het studentenreisproduct in 1991 is er veel gesleuteld aan de regelingen hieromtrent. Dit gebeurde veelal vanuit budgettaire overwegingen. Allereerst werd het onbeperkt reizen vervangen door de keuze tussen een week- of weekendkaart. Later werd de voorwaarde toegevoegd dat de studenten ov-kaart een gift werd mits de student tijdig afstudeerde. Het vorige kabinet besloot om de duur van de ov-kaart in te korten van 7 naar 5 jaar. De volgende stap is nu het volledig afschaffen van de gratis studentenkaart en het eventueel invoeren van een kortingskaart (Bussemaker, 2013).

Kostenverhogende maatregelen voor studenten, waaronder de afschaffing van het gratis studentenreisproduct en de invoering van een sociaal leenstelsel kunnen invloed hebben op het aantal studenten dat besluit om te gaan studeren en de manier waarop zij gaan studeren (In 't Veld & Kouwenhoven, 2013). Dit kan grote gevolgen hebben voor de maatschappij. Wie vooral getroffen worden door de afschaffing van het studentenreisproduct zijn de thuiswonende studenten. In het collegejaar 2012-2013 waren er in Nederland 228.700 thuiswonende HBO- en universitaire studenten. Dit is 45% van het totale aantal studenten HBO en universiteit in dat collegejaar (DUO, 2014).

Er zijn verschillende groepen thuiswonende studenten; studenten van wie de ouders in de studiestad wonen en studenten wier ouders daarbuiten wonen (Kences, 2013). De studenten die buiten de studiestad wonen, zullen grotendeels hun gratis studentenreisproduct gebruiken om naar de onderwijsinstelling te reizen. Voor hen kan de afschaffing van dit product van grote invloed zijn op hun woon- en reisgedrag. Deze thesis is opgesteld om erachter te komen wat deze invloed precies is.

1.2 Probleemstelling

Het doel van dit onderzoek is uit te vinden wat de invloed van de afschaffing van het studentenreisproduct is op thuiswonende studenten en wat de motieven zijn om nog thuis te wonen. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt:

“In hoeverre zal de eventuele afschaffing van het studentenreisproduct invloed hebben op het woon- en reisgedrag van thuiswonende studenten?”

Deze vraag zal beantwoord worden aan de hand van een kwantitatief onderzoek. Om de vraag goed te kunnen beantwoorden zijn een aantal deelvragen opgesteld. Deze luiden als volgt:

- ❖ Hoe zal de afschaffing van het studentenreisproduct het reisgedrag van getroffen studenten beïnvloeden?
- ❖ Op welke manier zal een dergelijke afschaffing het woongedrag van getroffen studenten beïnvloeden?
- ❖ Zijn er op het gebied van veranderend gedrag verschillen te ontdekken tussen leeftijd, geslacht en opleidingsniveau?
- ❖ Welke redenen om thuis te wonen hebben invloed op het woongedrag na afschaffing van het studentenreisproduct?

Dit onderzoek richt zich specifiek op studenten die aan de Rijksuniversiteit Groningen of een HBO-instelling in Groningen studeren en bij hun ouders wonen in een plattelandsgemeente in de provincie Groningen, Drenthe of Friesland. Er is uit praktische overwegingen gekozen voor de drie noordelijke provincies.

Er is specifiek gekozen voor plattelandsgemeenten om de simpele reden dat een groot deel van de drie noordelijke provincies bestaat uit plattelandsgemeenten en daardoor de kans groot is dat thuiswonende studenten in een dergelijke gemeente wonen. Ook is op het platteland de binding met de woonplaats vaak groter dan in een stad, waardoor de kans groot is dat studenten die op het platteland wonen eerder thuis zullen blijven wonen dan studenten die in een stad zijn opgegroeid.

MBO-studenten zijn niet meegenomen in het onderzoek, omdat MBO-studenten pas vanaf hun 18^e recht hebben op het studentenreisproduct maar vaak al voor hun 18^e beginnen met een opleiding, waardoor de hoofdvraag van dit onderzoek niet goed toepasbaar is op deze groep.

1.3 Opbouw van de thesis

In hoofdstuk 2 wordt in het theoretisch kader relevante literatuur. Dan volgt in hoofdstuk 3 de methodologie, waar de primaire data besproken worden. Hoofdstuk 4 bevat de resultaten van het onderzoek en hoofdstuk 5 de conclusies en aanbevelingen.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt de theoretische achtergrond behandeld. Daarna volgen nog het conceptuele model en de hypotheses die op basis van de literatuur zijn opgesteld.

2.1 Theoretische achtergrond

Eerst wordt de vergelijking getrokken tussen woon-werk verkeer en woon-studie verkeer. Daarna worden vier mogelijke scenario's behandeld die zouden kunnen optreden na afschaffing van het studentenreisproduct. Dan wordt de locatie van de onderwijsinstelling behandeld en hoe de afstand tot de onderwijsinstelling een rol speelt in de studiekeuze. Als laatste worden het 'thuisgevoel' en de eventuele verschillen tussen mannen en vrouwen aangekaart.

2.1.1. Woon-werk verkeer

De afstand die thuiswonende studenten afleggen van huis naar studie is op veel vlakken te vergelijken met woon-werk verkeer. Werknemers wonen, net als studenten, vaak niet op de optimale woon-werk-afstand (Van Ommeren et al., 1999). Dit komt doordat het krijgen van een nieuwe baan vaak niet direct leidt tot een verhuizing. Respondenten van het onderzoek van Van Ommeren et al. (1999) noemden als hier reden dat verhuizen erg duur is. Ook is vaak niet zeker hoe lang het werk op die locatie zal duren en durft men daarom het risico niet te nemen. De enige link tussen iemands baan en diens woningmobiliteit zijn de pendelkosten. Van Ommeren et al. (1999) concluderen dat het pas waarschijnlijk is dat een persoon zal verhuizen bij het krijgen van een nieuwe baan als de pendelkosten exponentieel stijgen.

In een onderzoek van De Groot & Steg (2006) wordt onderzocht in hoeverre de kwaliteit van leven beïnvloedt wordt als de transportkosten verdubbelen. Hieruit bleek dat respondenten slechts een kleine vermindering van hun kwaliteit van leven verwachten. Dit is verrassend bij een dergelijke strenge maatregel. De Groot & Steg (2006) concluderen dat, als mensen eenmaal gewend zijn aan een reis, zij het nut van de reis inzien en dit verheven boven de kosten ervan.

Mocht het studentenreisproduct worden afgeschaft, dan worden de transportkosten voor studenten een stuk hoger. Volgens Van Ommeren et al. (1999) kan dit leiden tot verhuizingen onder studenten, terwijl De Groot & Steg (2006) juist noemen dat het nut van de reis als belangrijker wordt ervaren dan de kosten ervan. Dat kan verklaren waarom studenten juist thuis zullen blijven wonen.

2.1.2 Financiële gevolgen van de afschaffing: vier mogelijke scenario's

Door het wegvallen van het gratis studentenreisproduct zullen de reiskosten terechtkomen bij de student. Om de veranderingen in het reisgedrag van studenten te kunnen kwantificeren hebben Panteia en Significance in opdracht van de Stuurgroep Studentenkaart een rekenmodel ontwikkeld. Dit model bepaalt het effect van het afschaffen van het studentenreisproduct op het aantal reizigerskilometers en de opbrengsten daarvan. Dit rekenmodel, daterend uit 2010, is in 2013 geactualiseerd op basis van de toenmalige algemene gegevens (in 't Veld & Kouwenhoven, 2013). Mocht het studentenreisproduct afgeschaft worden, dan zijn er volgens dit rekenmodel vier nieuwe situaties die zouden kunnen optreden:

- ❖ Geen aanpassing reisgedrag
  - In deze situatie past de student zijn of haar reisgedrag niet aan na afschaffing. Dit betekent dat alle kosten nu voor diens rekening zijn.
- ❖ Minder reizen door kritischer blik
  - Wanneer een student geconfronteerd wordt met reiskosten, zal hij of zij bewuster kijken naar de noodzaak van de reis en eventuele goedkopere alternatieven afwegen. Hierdoor zal het aantal afgelegde reiskilometers per student afnemen. De reizen van huis naar studie zullen echter noodzakelijk blijven, waardoor het aantal gereisde kilometers niet aanzienlijk zal afnemen.
- ❖ Overstap naar andere vervoerswijze
  - Studenten zullen na afschaffing van het studentenreisproduct op zoek gaan naar alternatieven. Een deel van de reizen over korte afstand zal vaker met de fiets afgelegd worden en een deel van de reizen over lange afstand met de auto. Indien de student besluit zelf een auto aan te schaffen voor de pendelreizen zullen de ov-kosten voor deze student uiteraard sterk verminderen. Wel staan hier de kosten voor het autobezit- en gebruik tegenover.
- ❖ Verhuizen naar de studiestad
  - Vooral voor studenten met een langere afstand van huis naar studie zal het een aantrekkelijk scenario blijken om op kamers te gaan wonen in de betreffende studiestad. Hun reiskosten zullen hierdoor afnemen en de studiebeurs zal toenemen. Hier staat tegenover dat de kosten in levensonderhoud ook flink zullen toenemen. Op basis van dit model wordt verwacht dat er ongeveer 50.000 uitwonende studenten bijkomen na afschaffing van het gratis studentenreisproduct (in 't Veld & Kouwenhoven, 2013).

2.1.3 De locatie van de onderwijsinstelling

Bij het kiezen van een studie speelt de locatie van de onderwijsinstelling een belangrijke rol. De afstand van ouderlijk huis tot de onderwijsinstelling is enerzijds belangrijk vanwege de reistijd, anderzijds vanwege de kosten. Hoe verder weg een student woont, hoe duurder de reis kan gaan worden en hoe sneller hij/zij wellicht zal overwegen om op kamers te gaan wonen. Hierbij zijn twee soorten kosten te onderscheiden, te weten financiële kosten en emotionele kosten (Frenette, 2006):

- ❖ Financiële kosten
  - Deze kosten zullen drastisch verhogen met de afschaffing van het gratis studentenreisproduct, aangezien de student zelf alle reiskosten dient te gaan bekostigen.
- ❖ Emotionele kosten
  - Mocht een thuiswonende student besluiten op kamers te gaan wonen in de studiestad, dan krijgt deze student te maken met emotionele kosten. Deze hebben te maken met het verlaten van de vertrouwde omgeving en het opnieuw beginnen in een grote stad vol nieuwe mensen. Deze stap naar verantwoordelijkheid en op eigen benen staan kan emotioneel zwaar zijn (Frenette, 2006).

De afstand tot een onderwijsinstelling is van groot belang voor de student. Maar andersom heeft de onderwijsinstelling er ook baat bij dat zij goed bereikbaar is voor studenten. Het huidige studentenreisproduct zorgt ervoor dat studenten gratis naar de onderwijsinstelling kunnen reizen. Hierdoor is de reikwijdte van de onderwijsinstelling groot. Door de afschaffing van het gratis

studentenreisproduct zal de bereidheid van studenten om ver te reizen naar de onderwijsinstelling kunnen afnemen, en daarmee de reikwijdte van de instelling.

2.1.4 Situationeel en positioneel kapitaal

Door het studentenreisproduct af te schaffen zal de locatie van de onderwijsinstelling wellicht een veel grotere rol gaan spelen. De afstand die afgelegd moet worden van het ouderlijk huis naar de onderwijsinstelling wordt zeer relevant. Het kritisch overwegen van onderwijsinstellingen op basis van hun locatie kan worden gebaseerd op twee factoren, te weten situationeel kapitaal en positioneel kapitaal. Situationeel kapitaal betreft de mogelijkheid van studenten om op te draaien voor de extra kosten die gepaard gaan met de afschaffing van het studentenreisproduct. Positioneel kapitaal betreft de kwaliteit van de onderwijsinstelling en of de student bereid is verder te reizen voor beter onderwijs (Andersson et al., 2012). Sà et al. (2007) concluderen dat dit positionele kapitaal een kleine rol speelt in de keuze voor een onderwijsinstelling, omdat volgens hen aankomende studenten hun keuze vooral baseren op de stad zelf en de consumptieve factoren in de studiestad.

2.1.5 Het 'thuisgevoel'

Thuiswonende studenten hebben vaak een hechte band met hun woonplaats en omgeving. Vaak wonen zij hier al van kinds af aan en is er een sterke *sense of place* ontwikkeld. Dit kan een grote rol spelen in hun beslissing om thuis te blijven wonen tijdens de studietijd. Sense of place is een subjectief, lastig te omvatten begrip. Anderson (2010) benoemt dat sense of place refereert naar de emotionele binding die mensen ervaren met bepaalde plekken. Jorgensen & Stedman (2001) stellen dat sense of place kan worden gezien als multidimensionaal concept, bestaande uit onder anderen identiteit, emotionele connectie met de plek en afhankelijkheid.

Hopkins (2010) stelt dat de identiteit van een persoon wordt beïnvloed door bepaalde plekken, evenals dat mensen worden geïdentificeerd op basis van de plek waar zij wonen. De mate waarin een thuiswonende student een sense of place ervaart met de huidige woonplaats kan van belang zijn in zijn of haar afweging om al dan niet op kamers te gaan wonen in de studiestad. Studenten die zich sterk verbonden voelen met hun woonplaats zullen, na de afschaffing van het studentenreisproduct, waarschijnlijk meer moeite hebben met de keuze om al dan niet op kamers te gaan dan studenten die zich niet of in mindere mate verbonden voelen met de woonplaats.

2.1.6 Verschillen tussen mannen en vrouwen

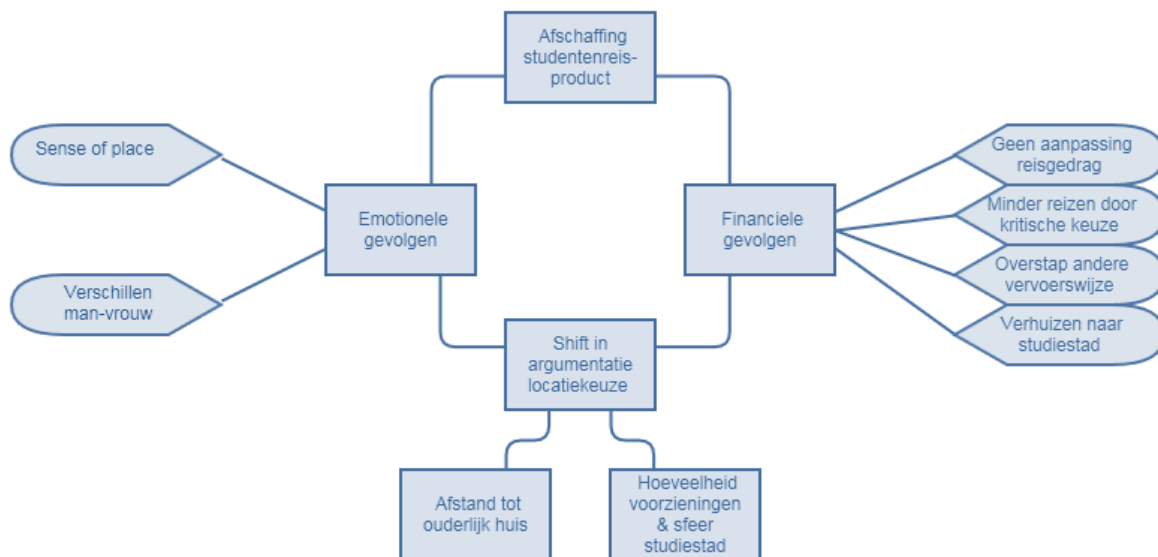
Onderzoek van Frenette (2006) geeft aan dat de kans om op kamers te gaan verschilt voor mannen en vrouwen. Er wordt verwacht dat vrouwen meer kans hebben om thuis te zullen blijven wonen dan mannen. De drie belangrijkste conclusies van het onderzoek zijn:

- ❖ Vrouwen verwachten wellicht minder opbrengsten van een universitaire graad dan mannen, omdat zij bijvoorbeeld parttime willen gaan werken of merken dat mannen in hetzelfde beroep meer salaris zullen krijgen. Hierdoor zijn zij minder snel bereid veel kosten te maken tijdens hun studietijd en zullen zij sneller thuis blijven wonen om de kosten te drukken.
- ❖ Generaliserend zijn er in plattelandsgemeenten meer mannelijke dan vrouwelijke rolmodellen. De banen in de hogere klasse zullen voornamelijk vervuld worden door mannen, waardoor meisjes zich wellicht minder snel identificeren met universitair opgeleiden. Dit kan tot gevolg hebben dat meisjes het nut van een universitaire studie niet in zullen zien en dit niet zullen nastreven.

- ❖ Over het algemeen hechten vrouwen meer waarde aan hun netwerk van familie en vrienden. Hierdoor zijn zij misschien minder snel bereid zijn hun woonplaats te verlaten om te gaan studeren, omdat zij dan hun netwerk achterlaten (Frenette, 2006).

2.2 Conceptueel model

De verschillende gevolgen van het afschaffen van het studentenreisproduct zijn ter verduidelijking in een conceptueel model geplaatst. De afschaffing heeft twee duidelijke gevolgen, te weten financiële gevolgen en emotionele gevolgen. De financiële gevolgen zijn in te delen in de vier genoemde scenario's. De emotionele gevolgen verschillen voor mannen en vrouwen, maar zullen te maken hebben met de sense of place die studenten voelen bij hun woonplaats. Dit alles zal leiden tot een verandering in de argumentatie bij het kiezen van de locatie van de onderwijsinstelling. Deze locatiekeuze zal te maken hebben met de afstand tot het ouderlijk huis en de hoeveelheid voorzieningen en sfeer in de studiestad.

Figuur 1: Het conceptueel model (Eigen bron)

2.3 Hypotheses

Op basis van de literatuur zijn een aantal hypotheses op te stellen, welke met dit onderzoek getoetst worden. Dit zijn:

- ❖ Gender-verschillen zullen een grote rol spelen in de motieven om al dan niet uit huis te gaan na het wegvallen van het studentenreisproduct.
- ❖ Economische factoren spelen een grotere rol in de keuze om thuis te blijven wonen dan emotionele factoren.
- ❖ Studenten die meer binding hebben met de thuisgemeente zullen sneller thuis blijven wonen dan studenten met weinig binding.
- ❖ Gebaseerd op eerder genoemde bronnen kan men verwachten dat het afschaffen van het studentenreisproduct ertoe zal leiden dat studenten eerder op kamers zullen gaan wonen en dus hun woonplaats eerder zullen verlaten.

3. Methodologie

In dit hoofdstuk wordt de enquête toegelicht, daarna de manier van dataverzameling. Ten slotte wordt er gereflecteerd op de dataverzameling en worden eventuele ethische kwesties besproken.

3.1 Enquête

Om een antwoord te krijgen op de hoofdvraag is een enquête opgesteld (zie Bijlage 1). Er is gekozen voor een kwantitatief onderzoek in de vorm van enquêtes, omdat dit een praktische manier is om een grote hoeveelheid data te verzamelen onder een grote groep respondenten (Hay, 2010).

Bij de eerste vragen wordt naar een aantal eigenschappen gevraagd welke nodig zijn voor de analyse van de uitkomsten, zoals geslacht en opleidingsniveau. Ook worden de vier cijfers van de postcode gevraagd. Door deze cijfers te vragen is het mogelijk te achterhalen in welk dorp de respondent woont. Dit is van belang omdat in het kader van dit onderzoek vast moet staan dat de respondent in een plattelandsgemeente woont in de provincie Groningen, Drenthe of Friesland. De definitie van een plattelandsgemeente is bepaald aan de hand van de stedelijkheidsklassen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en een rapport van de Sociaal Economische Raad (LEI, 2000). Het CBS kent een indeling van gebieden naar stedelijkheidsklasse in vijf categorieën. In het rapport van de Sociaal Economische Raad wordt genoemd dat het platteland gevormd wordt door alle gemeenten met minder dan 1000 adressen per vierkante kilometer. Dit komt overeen met de twee kleinste gebieden binnen de indeling naar stedelijkheidsklasse van het CBS, te weten de niet-stedelijke gemeenten (minder dan 500 adressen per vierkante kilometer) en de weinig stedelijke gemeenten (500-1000 adressen per vierkante kilometer) (LEI, 2000). Deze indeling per gemeente is overzichtelijk in kaart gebracht door het Ministerie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport (www.zorgatlas.nl). In dit onderzoek is deze kaart dan ook gebruikt om te bepalen of een gemeente al dan niet een plattelandsgemeente is.

Verderop in de enquête wordt gevraagd aan te geven in hoeverre bepaalde redenen een rol spelen in de keuze om thuis te blijven wonen. Hierbij worden een aantal redenen gegeven en wordt de Likert-schaal gebruikt om de antwoordmogelijkheden te ordenen (Robbinson, 1998). Een Likert-schaal houdt in dat de antwoordmogelijkheden op volgorde van intensiteit staan. In dit geval zijn er 5 antwoordmogelijkheden gegeven, te weten: 'zeer onbelangrijke reden' (1), 'onbelangrijke reden' (2), 'neutraal' (3), 'belangrijke reden' (4) en 'zeer belangrijke reden' (5). Door een neutrale mogelijkheid toe te voegen wordt voorkomen dat een respondent zich per se positief of negatief dient uit te laten.

Bij de laatste vraag van de enquête wordt gevraagd naar de gevolgen van de mogelijke afschaffing van het studentenreisproduct voor de thuiswonende student. De antwoordmogelijkheden zijn gebaseerd op het artikel van In 't Veld & Kouwenhoven (2013). Ook is er een extra optie toegevoegd waar de respondent de mogelijkheid heeft om zijn/haar mening te geven, mocht deze niet overeen komen met de gegeven antwoordmogelijkheden. Dit is gedaan om de enquête zo compleet mogelijk te maken.

3.2 Dataverzameling

Bij het afnemen van de enquête zijn de respondenten willekeurig geselecteerd. De enquête is zowel digitaal als op papier verspreid. De digitale enquête is aangemaakt via de website van ThesisTools, www.thesistools.nl. De link naar de enquête is via Facebook verspreid. Hier werd de link vaak gedeeld, waardoor een zeer grote groep mensen is bereikt. Omdat het thuiswonende studenten

betreft is de link ook geplaatst in pagina's waar veel eerstejaars studenten op kijken. Daarnaast is de enquête in de periode van 20 november tot 3 december op papier uitgedeeld. In eerste instantie zou de enquête alleen in het openbaar vervoer worden uitgedeeld, maar na tegenvallende resultaten in de trein van Veendam naar Groningen en de bus van Gieten naar Groningen is besloten deze ook in kantines op het Zernikecomplex uit te delen. In de kantine van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen waren op twee verschillende momenten nul thuiswonende studenten aanwezig, terwijl in de kantine van de Van Olsttoeren van de Hanzehogeschool op twee verschillende momenten in totaal 23 thuiswonende studenten aanwezig waren. Er is niet vaker in universitaire kantines geënquêteerd omdat met inclusie van de online ingevulde enquêtes alsnog een gelijke verdeling tussen HBO- en WO-studenten tot stand is gekomen.

3.3 Reflectie

De eerste versie van de online enquête bevatte de vraag: "Bij hoeveel trips naar college gebruikt u uw OV-kaart?" Deze vraag is, na een korte analyse van de eerste uitkomsten, geschrapt omdat het weinig toevoegt aan de beantwoording van de hoofdvraag. Alle respondenten tot op dat moment gaven aan bij 80-100% van de trips naar college de OV-kaart te gebruiken. In de papieren enquête is deze vraag geschrapt.

Eén van de stellingen bleek niet duidelijk genoeg geformuleerd. Het doel was om erachter te komen of respondenten zich thuis zouden voelen in de thuisgemeente, dit is verwoord in de stelling: "Ik vind het prettig wonen in de thuisgemeente". Achteraf is dit geen goede zet geweest, omdat respondenten de stelling wellicht anders op hebben gevat dan dat hij in eerste instantie bedoeld is. De stelling is wel opgenomen in de verdere analyse.

3.4 Ethische kwesties

Bij het opstellen en uitdelen van deze enquête hebben ethische kwesties geen grote rol gespeeld. Het onderwerp is niet omstreden en ligt bij de meeste mensen ook niet gevoelig. Er is een mogelijkheid dat mensen nog thuis wonen om redenen die zij liever niet noemen, hier is rekening mee gehouden door de optie 'Anders, namelijk..' toe te voegen bij de vraag waarom zij nog thuis wonen. Hier kunnen zij dan invullen dat ze liever geen antwoord geven op de vraag. Aan het begin van de enquête wordt uitgelegd dat de resultaten anoniem verwerkt worden, zodat voor de respondenten duidelijk is waar zij mee instemmen.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten van het onderzoek besproken.

4.1 Uitkomsten steekproef

In totaal zijn 128 enquêtes ingevuld. Hiervan bleken 81 respondenten daadwerkelijk in een plattelandsgemeente te wonen in de provincie Groningen, Friesland of Drenthe. De overige 47 ingevulde enquêtes kwamen van respondenten buiten deze drie provincies, zijn ongeldig verklaard en vanwege het relatief lage aantal niet meegenomen in verdere analyse. De geografische spreiding van de respondenten is weergegeven in een kaart (zie Bijlage 3).

Onder de geldige enquêtes is een redelijk gelijke verdeling zichtbaar tussen mannen en vrouwen en tussen de verschillende opleidingsniveaus. Deze uitkomsten zijn te zien in tabel 1.

	HBO	Universiteit	Totaal
Man	18	22	40
Vrouw	23	18	41
Totaal	41	40	81

Tabel 1: Verdeling respondenten naar geslacht en opleidingsniveau.

4.2 Verschillen tussen mannen en vrouwen

Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 is er op basis van onderzoek van Frenette (2006) te stellen dat de verwachting bestaat dat vrouwen meer kans hebben om thuis te blijven wonen dan mannen. De enquête bevat een vraag of de respondent van plan is op kamers te gaan, met als antwoordmogelijkheden dat men zo snel mogelijk op kamers wil, dat men in de toekomst wel op kamers wil en dat men van plan is de gehele studietijd thuis te blijven wonen. Met behulp van de chi-kwadraat toets is gekeken of mannen deze vraag anders invullen dan vrouwen. Hier is met een p-waarde van 0,535 aangetoond dat in deze responsgroep geen significant verschil zit tussen de antwoorden van mannen en die van vrouwen (zie bijlage 2).

De enquêtevraag “Wat zal de afschaffing van het studentenreisproduct voor invloed hebben op jouw reisgedrag?” bevatte de antwoordmogelijkheid dat de respondent op kamers zou gaan in de studiestad. Ook hier kan getoetst worden of er een verschil zit tussen de antwoorden van mannen en vrouwen. Er is een chi-kwadraat toets uitgevoerd om het verband tussen geslacht en het antwoord op deze vraag te toetsen, zonder significante uitkomst. In tegenstelling tot de literatuur heeft dit onderzoek dus geen bewijzen gevonden dat mannen vaker op kamers gaan dan vrouwen. Dit kan verklaard worden door onderzoeken waaruit blijkt dat vrouwen juist sneller volwassen worden dan mannen en daardoor eerder de behoefte voelen op zichzelf te gaan wonen (Scientias, 2013).

Eén van de hypothesen van dit onderzoek is dat gender-verschillen een grote rol spelen in de keuze om al dan niet op kamers te gaan. Op basis van bovenstaande uitkomsten deze hypothese verworpen.

4.3 Verschillen tussen opleidingsniveaus

Uit cijfers van de DUO blijkt dat in Nederland 28% van de universitaire studenten nog thuis woont, tegenover 56% van de HBO-studenten (DUO, 2014). Er is een chi-kwadraat toets uitgevoerd om te kijken of er een significant verband bestaat tussen opleidingsniveau en het antwoord op de vraag of de respondent op kamers wil gaan. Hier komt een p-waarde uit van 0,089 (zie bijlage 1). Hier valt uit

te concluderen dat er in deze responsgroep geen significant verband bestaat tussen opleidingsniveau en de verwachting op kamer te gaan. Het valt op basis van dit onderzoek dus niet te bewijzen dat universitaire studenten sneller op kamers gaan dan HBO-studenten.

4.4 Op kamers gaan

Eén van de hypothesen stelt dat het merendeel van de thuiswonende studenten, na de afschaffing van het studentenreisproduct, op kamers zal gaan wonen in de plaats waar de onderwijsinstelling gevestigd is. Van Ommeren et al. (1999) noemen dat het waarschijnlijk is dat een persoon zal verhuizen als de pendelkosten sterk toenemen. Dit is in de enquête getoetst door de vraag te stellen wat voor gevolgen de eventuele afschaffing van het studentenreisproduct zal hebben op het gedrag van de respondent, met als antwoordmogelijkheden:

- ❖ Ik zal mijn reisgedrag niet aanpassen;
- ❖ Ik zal kritischer overwegen welke trips ik nog met het OV maak;
- ❖ Ik zal een auto aanschaffen;
- ❖ Ik zal vaker de fiets pakken;
- ❖ Ik zal op kamers gaan wonen in de stad waar mijn onderwijsinstelling is gevestigd.

Van de 81 respondenten hebben 30 studenten aangegeven op kamers te gaan. Deze cijfers zijn in een difference of proportions test afgezet tegen het totale aantal thuiswonende HBO- en WO-studenten in Nederland (DUO, 2014). Hierbij is er vanuit gegaan dat het zeker is dat de desbetreffende 30 respondenten daadwerkelijk op kamers gaan. Er is met een p-waarde van 0.920 aangetoond dat het aandeel studenten wat op kamers woont of gaat wonen in beide groepen gelijk is. Er is dus geen statistisch significant verschil tussen de beide groepen. Hier zou uit geconcludeerd kunnen worden dat de respondenten zich, na afschaffing van het studentenreisproduct, net zo gaan gedragen als de algemene studentenpopulatie in Nederland en er niet opeens een trend te zien zal zijn dat een groot deel thuiswonende studenten op kamers zal gaan. Dat betekent dat de hypothese dat thuiswonende studenten na afschaffing van het studentenreisproduct eerder op kamers zullen gaan niet is bewezen. De Groot & Steg (2006) concludeerden dat, als een persoon eenmaal aan een reis gewend is, zij het nut van deze reis belangrijker achten dan de kosten ervan. Dit zou hier een verklaring kunnen zijn.

4.5 Doorslaggevende redenen om thuis te blijven wonen

In de enquête worden 6 mogelijke redenen gegeven waarom studenten thuis willen blijven wonen. Respondenten dienen hier aan te geven of dit voor hen een belangrijke reden is. De antwoordmogelijkheden zijn gerangschikt op basis van een Likert-schaal, waarbij de cijfers 1 tot en met 5 staan voor “zeer onbelangrijke reden” (1), “onbelangrijke reden” (2), “neutraal” (3), “belangrijke reden” (4) en “zeer belangrijke reden” (5).

In de analyse van deze gegevens zijn de antwoordmogelijkheden “zeer onbelangrijke reden” en “onbelangrijke reden” samengevoegd, evenals “zeer belangrijke reden” en “belangrijke reden”. Hierdoor ontstaat bij iedere reden een groep respondenten wie dit als belangrijke reden ervaart en een groep respondenten wie dit als onbelangrijke reden ervaart om nog thuis te wonen. Voor ieder van deze groepen is gekeken hoeveel van hen in de enquête hebben aangegeven op kamers te willen gaan. Hierna is een difference of proportions test uitgevoerd voor iedere reden apart. De uitkomsten hiervan zijn te vinden in tabel 2. Er is bijvoorbeeld te zien dat 44 respondenten aan hebben gegeven

dat “Ik vind het fijn om bij mijn ouders te wonen” voor hen een belangrijke reden is om nog thuis te wonen, en 28 van hen zijn van plan op kamers te gaan.

Reden waarom respondent nog thuis woont:	Belangrijke reden	Aantal van hen dat op kamers wil	Onbelangrijke reden	Aantal van hen dat op kamers wil	Bijbehorende p-waarde
<i>“Ik vind het fijn om bij mijn ouders te wonen”</i>	44	28	15	11	0.54851
<i>“Ik ben lid van een (sport)-vereniging in mijn thuisgemeente”</i>	25	16	44	31	0.02781*
<i>“Ik woon nog thuis om kosten te besparen”</i>	60	9	9	8	<0.0001*
<i>“Ik vind het prettig wonen in mijn thuisgemeente”</i>	36	22	24	10	<0.0001*
<i>“Ik heb veel vrienden die ook nog thuis wonen”</i>	38	24	25	17	0.13361
<i>“Ik zie ertegenop om uit huis te gaan, want dan moet ik op eigen benen moet staan”</i>	4	3	68	44	0.42371

*= significante uitkomst

Tabel 2: Uitkomsten difference of proportions tests

De uitkomsten laten zien dat bij drie van de redenen de difference of proportions test een significante uitkomst geeft, oftewel een p-waarde kleiner dan 0,05. Dit zijn “Ik ben lid van een (sport)-vereniging in mijn thuisgemeente”, “Ik woon nog thuis om kosten te besparen” en “Ik vind het prettig wonen in mijn thuisgemeente”. De significante uitkomst wil zeggen dat het aandeel respondenten wat op kamers wil in beide groepen verschilt. Er is dus een verband tussen het belang wat men aan de reden hecht en diens wil om op kamers te gaan. Bij alle drie de redenen gaf de difference of proportions test een negatieve z-score, wat duidt op een negatief verband. Hier valt uit te concluderen dat respondenten die aangeven het een belangrijke reden vinden, minder kans hebben op kamers te willen gaan en respondenten die aangeven het een onbelangrijke reden te vinden, meer kans hebben op kamers te willen gaan.

Ook de sterkte van dit verband kan getoetst worden. Omdat men hier te maken heeft met een ordinale variabele is een Spearman’s Rho toets uitgevoerd om de correlatiecoëfficiënt te meten. De hoogte van deze coëfficiënt bepaalt de sterkte van het verband. De uitkomsten hiervan zijn te zien in onderstaande tabel.

Reden om thuis te wonen:	Spearman’s Rho correlatiecoëfficiënt
<i>“Ik ben lid van een (sport)-vereniging in de thuisgemeente”.</i>	-0.035
<i>“Ik woon nog thuis om kosten te besparen”.</i>	-0.455
<i>“Ik vind het prettig wonen in de thuisgemeente”.</i>	-0.144

Tabel 3: Uitkomsten Spearman’s Rho (Eigen bron).

Voor alle drie de redenen valt dus te concluderen dat respondenten die aangeven dit een belangrijke reden vinden om thuis te wonen, weinig kans hebben om op kamers te gaan wonen en vice versa. Voor de reden “Ik woon nog thuis om kosten te besparen” is de kans dat dit de doorslag geeft in de keus om thuis te blijven wonen aanzienlijk, aangezien de Spearman’s Rho correlatie coefficient tussen de 0.4 en 0.7 zit, wat een sterk verband aangeeft (Norušis, 2010). Bij de andere twee redenen bestaat een zwak verband tussen het belang wat iemand aan de mening hecht en diens wil om op kamers te gaan wonen. Er is dus wel een verband, maar dat zal niet doorslaggevend zijn.

Bij de overige drie redenen, te weten “Ik vind het fijn om bij mijn ouders te wonen”, “Ik heb veel vrienden die ook nog thuis wonen” en “Ik zie er tegenop om uit huis te gaan, want dan moet ik op eigen benen staan”, geeft de difference of proportions test geen significante uitkomst. Het belang wat een respondent geeft aan deze redenen heeft dus geen invloed op de wil van deze respondent om op kamers te gaan, aangezien het aandeel respondenten wat op kamers wil gaan in beide groepen gelijk is.

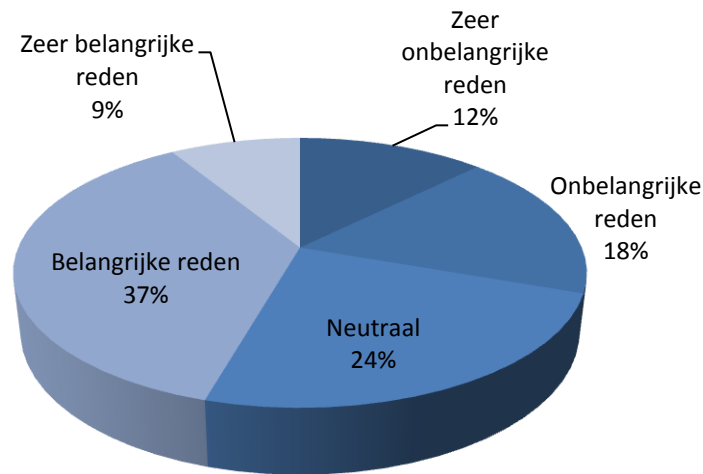
4.6 Emotionele en financiële kosten

Uit onderzoek van Frenette (2006) is gebleken dat er twee soorten kosten te onderscheiden zijn voor een student die overweegt om op kamers te gaan. Dit zijn de financiële en de emotionele kosten. Uit de enquête blijkt dat 60 van de 81 respondenten nog thuis woont om kosten te besparen, omdat op jezelf wonen relatief duur is. Zij vulden in dat zij dit een (zeer) belangrijke reden vonden om thuis te blijven wonen. Dit laat, naast de uitkomsten in paragraaf 4.5, zien dat de financiële kosten een grote rol spelen in de keuze.

Voor de emotionele kosten is dit lastiger te bepalen, omdat dit een subjectievere vorm van kosten omvat. Een enquêtevraag die redelijk in de buurt komt van emotionele kosten is de vraag waarbij de respondent dient aan te geven of de reden dat men nog thuis woont, is dat men er tegenop ziet om op eigen benen te staan. Een opvallende uitkomst is dat slechts 4 respondenten dit een (zeer) belangrijke reden vonden. De meesten, 50,6%, vonden dit een zeer onbelangrijke reden. Als deze enquêtevraag als uitgangspunt voor emotionele kosten wordt genomen valt te concluderen dat de emotionele kosten in deze responsgroep een stuk minder zwaar wegen dan de financiële kosten.

Een andere manier om te toetsen of emotionele kosten een rol spelen is door te kijken naar het ‘thuisgevoel’ van thuiswonende studenten. Zij hebben, zoals genoemd in hoofdstuk 2, vaak een sterke band met hun woonplaats en omgeving. Anderson (2010) noemt dit de *sense of place*. Uit de literatuur kan men opmaken dat thuiswonende studenten die zich sterk verbonden voelen met woonplaats, ook na de afschaffing van het studentenreisproduct, thuis zullen blijven wonen. In de enquête is dit getoetst door de stelling “Ik vind het prettig wonen in de thuisgemeente” te geven. 37% van de respondenten geeft aan dit een belangrijke reden te vinden waarom zij nog thuis wonen. 9% vindt het zelfs een zeer belangrijke reden. Hier tegenover staat dat 30% van de respondenten dit een onbelangrijke of zeer onbelangrijke reden vindt (zie figuur 1).

"Ik vind het prettig wonen in de thuisgemeente"

Figuur 1: Antwoorden uit de enquête

Bijna de helft van de respondenten geeft aan het prettige wonen in de thuisgemeente als (zeer) belangrijke reden te zien om thuis te blijven wonen. Dit is een aanzienlijk aantal. Dit is echter niet doorslaggevend, aangezien 30% van de respondenten aangeeft het juist een (zeer) onbelangrijke reden te vinden. Daarnaast is ook nog 24% van de respondenten neutraal op dit gebied.

Op basis van de antwoorden gegeven op de stellingen "Ik zie er tegenop om uit huis te gaan" en "Ik vind het prettig wonen in de thuisgemeente" is te concluderen dat de emotionele kosten geen grote rol spelen in de keuze om al dan niet op kamers te gaan. Vanwege de lastige definitie van emotionele kosten is de hypothese dat economische factoren een grotere rol spelen in de keuze dan emotionele factoren niet met zekerheid te verwerpen.

4.7 Binding met de thuisgemeente

Het antwoord op de stelling "Ik vind het prettig wonen in de thuisgemeente" is ook afgezet tegen de vraag of de respondent van plan is op kamers te gaan wonen. De uitkomsten hiervan zijn te vinden in tabel 4. Hierbij moet opgemerkt worden dat de categorie "Zeer onbelangrijke reden" samengevoegd is met de categorie "Onbelangrijke reden", evenals de categorie "Zeer belangrijke reden" met "Belangrijke reden".

"Ik vind het prettig wonen in de thuisgemeente"	Onbelangrijke reden	Neutraal	Belangrijke reden	Totaal
Wil op kamers	21	11	22	54
Wil niet op kamers	5	8	14	27
Totaal	26	19	36	81

Tabel 4: Verdeling antwoord stelling versus wil om op kamers te gaan

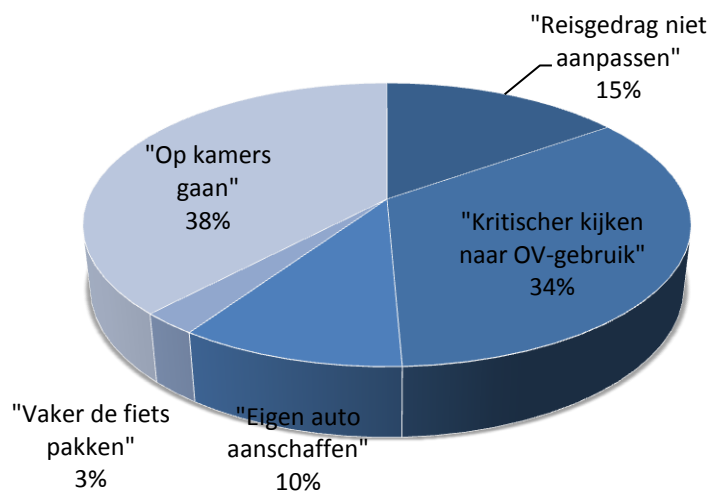
Een logische aanname is dat respondenten die op kamers willen dit als onbelangrijke reden zien om thuis te blijven wonen. Eén van de hypothesen is dan ook dat studenten met veel binding met de thuisgemeente eerder thuis blijven wonen dan studenten met weinig binding. Dit komt niet duidelijk naar voren in deze tabel. Van de studenten die dit een belangrijke reden vinden, wil ongeveer 41% op kamers. Van de studenten die dit een onbelangrijke reden vinden, wil ongeveer 39% op kamers.

Omdat de verhoudingen ongeveer gelijk zijn is deze hypothese op basis van dit onderzoek verworpen.

4.8 Gevolgen afschaffen reisproduct

Het doel van dit onderzoek is erachter te komen wat de invloed is van het afschaffen van het studentenreisproduct op het woon- en reisgedrag van thuiswonende studenten. Hier is een enquêtevraag over gesteld waarbij de antwoordmogelijkheden gebaseerd zijn op het in hoofdstuk 2 genoemde onderzoek door In 't Veld & Kouwenhoven (2013). De uitkomsten van deze vraag zijn te vinden in figuur 2.

Invloed afschaffing studentenreisproduct op reisgedrag

Figuur 2: Antwoorden op enquêtevraag 8

Hieruit blijkt dat het grootste deel van de respondenten inderdaad op kamers zal gaan, mocht het studentenreisproduct worden afgeschaft (38%). Het is echter geen overtuigende meerderheid, aangezien 34% van de respondenten aangeeft kritischer te overwegen welke trips zij nog met hun studentenreisproduct zullen maken. Omdat het geen overtuigende meerderheid is, is het dus niet bewezen dat studenten na afschaffing van het studentenreisproduct eerder op kamers zullen gaan wonen.

Bij deze enquêtevraag bestond de mogelijkheid zelf een andere reden toe te voegen, mocht de respondent iets anders van plan zijn dan de gegeven antwoordmogelijkheden. Opvallend is dat slechts één respondent hier aangaf bang te zijn dat hij/zij na afschaffing van het studentenreisproduct niet meer zou kunnen studeren vanwege te hoge kosten. Ook is er slechts één respondent die aangeeft een onderwijsinstelling dicht bij huis te kiezen om de reiskosten te drukken. Deze respondent geeft ook aan dat de keuze in opleidingen dan sterk beperkt wordt. De afschaffing van het studentenreisproduct zal, op basis van deze uitkomsten, dus niet zorgen voor verstreckende gevolgen onder studerende jongeren. Dit beeld wordt wel in de media geschetst (NOS, 2014).

5. Conclusies

5.1 Conclusie

Het doel van dit onderzoek was om na te gaan wat de invloed van de eventuele afschaffing van het studentenreisproduct op het woon- en reisgedrag van thuiswonende studenten zal zijn. Om hier een antwoord op te krijgen is een enquête gehouden onder thuiswonende studenten in de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. Hieruit kunnen een aantal conclusies getrokken worden.

Eén van de hypothesen die opgesteld is aan het begin van dit onderzoek is dat gender-verschillen een grote rol spelen in de motieven om al dan niet uit huis te gaan. Dit wordt ondersteund door Frenette (2006) wier onderzoek drie redenen gaf waarom vrouwen eerder thuis zouden blijven wonen dan mannen. Uit dit onderzoek blijkt dat er geen significante verschillen te zien zijn tussen de antwoorden van mannen en de antwoorden van vrouwen. Het onderzoek van Frenette wordt dus niet ondersteund door de uitkomsten en de hypothese is verworpen. Ook blijken er geen significante verschillen te zitten tussen de antwoorden van HBO-studenten en die van WO-studenten.

Uit onderzoek van Van Ommeren et al. (1999) blijkt dat het waarschijnlijk is dat een persoon zal verhuizen op het moment dat de pendelkosten sterk toenemen. Uit dit onderzoek blijkt echter dat de groep studenten die momenteel op kamers woont geen groter aandeel van de populatie is dan de groep respondenten die zegt na afschaffing van het studentenreisproduct op kamers te gaan. Het is dus niet bewezen dat de afschaffing van het studentenreisproduct er toe leidt dat veel meer studenten op kamers zullen gaan wonen.

De redenen waarom respondenten nog thuis wonen zijn uitvoerig onderzocht. Hieruit valt te concluderen dat de reden "Ik woon nog thuis om kosten te besparen" doorslaggevend kan zijn in de keuze om thuis te blijven wonen. Er is namelijk een sterk verband aangetoond tussen het belang van deze reden en de wil om op kamers te gaan. Het belang wat de respondenten gaven aan de redenen "Ik woon nog thuis omdat ik lid ben van een (sport)-vereniging in de thuisgemeente" en "Ik vind het prettig wonen in de thuisgemeente" blijkt ook een verband te hebben met de wil om op kamers te gaan, maar dit verband is niet zo sterk dat het doorslaggevend kan zijn.

Onderzoek van Frenette (2006) noemde twee soorten kosten, financiële en emotionele kosten. Eén van de hypothesen van dit onderzoek is dat de financiële kosten een grotere rol spelen dan de emotionele kosten. Dit is onderzocht door de hierboven genoemde redenen, maar ook door de stelling "Ik woon nog thuis omdat ik er tegenop zie om op eigen benen te staan". Meer dan 50% van de respondenten vond dit een onbelangrijke reden om thuis te blijven wonen. Op basis van deze twee stellingen is te concluderen dat emotionele kosten een kleinere rol spelen dan financiële kosten. Vanwege de lastige definitie van emotionele kosten is de hypothese niet met zekerheid te verwerpen.

Het doel van dit onderzoek is erachter te komen wat de invloed is van het afschaffen van het studentenreisproduct op het woon- en reisgedrag van thuiswonende studenten. De scenario's die In 't Veld & Kouwenhoven (2013) noemden in hun onderzoek zijn getoetst. De optie "Op kamers gaan" bleek het meest gegeven antwoord. Echter, door de spreiding van antwoorden op deze vraag valt niet te concluderen dat de afschaffing van het studentenreisproduct verstrekende gevolgen zal hebben onder studerende jongeren.

5.2 Aanbevelingen

In een volgend onderzoek naar dit onderwerp zou gekeken kunnen worden naar andere regio's in Nederland. Zijn er in de Randstad bijvoorbeeld andere patronen te herkennen dan in het Noorden? Dit onderzoek focust op Groningen, waardoor de bevindingen niet toepasbaar zijn op andere delen van het land. Door de grootte van het onderzoeksgebied aan te passen wordt het eventueel mogelijk om respondenten te vinden via onderwijsinstellingen. Dit onderzoek was te klein om toegang te kunnen krijgen tot de gegevens van studenten via onderwijsinstellingen, waardoor respondenten op een andere manier gezocht dienden te worden.

De uitkomsten van dit onderzoek kunnen pas geëvalueerd worden als het studentenreisproduct daadwerkelijk afgeschaft wordt. Dit kan nog een aantal jaren duren. Daardoor is het nu niet te zeggen of de uitkomsten toepasbaar zullen zijn. Het kan interessant zijn om na de daadwerkelijke afschaffing van het studentenreisproduct te onderzoeken of de uitkomsten van deze thesis overeen komen met de werkelijkheid. Een deel van dit onderzoek focust op de reden waarom studenten nog thuis wonen. Na de daadwerkelijke afschaffing van het studentenreisproduct kan een soortgelijk onderzoek gedaan worden om te bepalen of de redenen om thuis te blijven wonen veranderd zijn.

6. Reflectie

Het schrijven van deze thesis ging niet vlekkeloos. Het grootste obstakel bleek de dataverzameling. De enquêtes zijn uitgedeeld in het openbaar vervoer, maar de respons was hier teleurstellend. Daarom moesten andere manieren van dataverzameling gezocht worden. Er is toen een online enquête opgesteld en de enquête is uitgedeeld in de kantine van bepaalde onderwijsinstellingen. Bij een mogelijk volgend onderzoek is het aan te raden om de manieren van dataverzameling beter voor te bereiden en eventueel zelfs de doelgroep hierop aan te passen. Het aantal ingevulde enquêtes was enigszins teleurstellend. Het doel van 150 respondenten niet gehaald. In totaal zijn er 128 enquêtes ingevuld, waarvan slechts 81 bruikbaar bleken. Ook dit is een aspect waar in een volgend onderzoek rekening mee gehouden dient te worden. Het is belangrijk de doelgroep zo specifiek mogelijk aan te spreken, om ervoor te zorgen dat er zo min mogelijk onbruikbare enquêtes ingevuld worden.

Bij het analyseren van de enquête bleek dat sommige enquêtevragen niet duidelijk genoeg geformuleerd waren. Dit bemoeilijkte de analyse. In een volgend onderzoek is het van belang nog beter na te denken over wat voor informatie je wilt ontvangen en op wat voor manier, met wat voor vraagstelling, je de grootste kans hebt om ook daadwerkelijk bruikbare informatie te ontvangen.

7. Literatuurlijst

Anderson, J. (2010). *Understanding Cultural Geography*. 1e editie. Oxon, Routledge.

Andersson, E., Malmberg, B. & Östh, J. (2012). Travel-to-school distances in Sweden 2000-2006: changing school geography with equality implications. *Journal of Transport Geography*, 23, 35-43.

Bussemaker, J. (2013). *Hoofdlijnenbrief studiefinanciering. Toekomstbestendige studiefinanciering voor sterke onderwijskwaliteit*. 479080. Den Haag.

Dienst Uitvoering Onderwijs. *Aantallen 2012-2013*. Geraadpleegd op 07-10-2014 via <http://www.duo.nl/organisatie/pers/aantallen.asp>.

Frenette, M. (2006). Too far to go on? Distance to school and university participation. *Education Economics*, 14(1), 31-58.

Groot, J. de & Steg, L. (2006). Impact of pricing on quality of life, acceptability, and intentions to reduce care use: An exploratory study in five European countries. *Journal of Transport Geography*, 14, 463-470.

Hopkins, P. (2010). *Young People, Place and Identity*. 1e editie. Oxon, Routledge.

Jorgensen, B. & Stedman, R. (2001). Sense of place as an attitude: Lakeshore owners attitudes toward their properties. *Journal of Environmental Psychology*, 21, 233-248.

LEI (2000). *Het platteland op de kaart: Sociaal-economische verkenning*, Den Haag, pp. 8-9.

McLafferty, S. L. (2010). Conducting Questionnaire Surveys. In N. Clifford, S. French & G. Valentine (Red.), *Key Methods in Geography*. London: Sage Publications Ltd.

Nederlandse Spoorwegen. *Gebruiksaanwijzing Studentenreisproduct*. Geraadpleegd op 07-10-2014 via http://www.studentenreisproduct.nl/srp-content/uploads/2014/07/Gebruiksaanwijzing_studentenreisproduct.pdf.

Norusis, M. (2010). *PASW Statistics 18 Guide To Data Analysis*. Chicago: SPSS Inc.

NOS nieuws. *Studentenprotest tegen afschaffen OV-kaart*. Geraadpleegd op 04-01-2015 via <http://nos.nl/op3/artikel/516344-studentenprotest-tegen-afschaffen-ovkaart.html>

Ommeren, J. van, Rietveld, P. & Nijkamp, P. (1999). Job moving, residential moving, and commuting: a search perspective. *Journal of Urban Economics*, 46, 230-253.

Rijksoverheid. *Vraag en Antwoord Middelbaar Beroepsonderwijs*. Geraadpleegd op 11-10-2014 via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/middelbaar-beroepsonderwijs/vraag-en-antwoord/heb-ik-als-minderjarige-mbo-student-recht-op-een-studenten-ov-chipkaart.html>.

Robbinson, G. (1998). *Methods and Techniques in Human Geography*. New York: Wiley

Rijksinstituut voor Volksgezondheid & Milieu. *Omgevingsadressendichtheid 2013*. Geraadpleegd op 12-12-2014 via <http://www.zorgatlas.nl/beinvloedende-factoren/demografie/groei-en-spreiding/bevolkingsdichtheid-per-gemeente>.

Sá, C., Florax, R.J.G.M. & Rietveld, P. (2004). Determinants of the Regional Demand for Higher Education in The Netherlands: A Gravity Model Approach. *Regional Studies*, 38(4), 375-392.

Scientias. *Meisjes worden mogelijk sneller volwassen omdat hun brein eerder reorganiseert*. Geraadpleegd op 09-01-2015 via <http://www.scientias.nl/meisjes-wordsneller-volwassen-omdat-hun-brein-eerder-reorganiseert/>.

Veld, N. in 't & Kouwenhoven, M. (2013). *Maatschappelijke effecten afschaffing ov-studentenkaart*. Zoetermeer: Panteia/Significance.

8. Bijlagen

8.1 Enquête

Mijn naam is Marjolijn Dijk en ik studeer Sociale Geografie & Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Voor mijn afstudeeronderzoek onderzoek ik in hoeverre de mogelijke afschaffing van de studenten OV-chipkaart invloed zal hebben op thuiswonende studenten. De overheid heeft plannen om de studenten OV-chipkaart vanaf 2017 af te schaffen. Om inzicht te krijgen in de mogelijke gevolgen hiervan heb ik een korte enquête opgesteld.

Het invullen duurt ongeveer 5 minuten. Alvast hartelijk dank voor je medewerking!

Begin vragenlijst

1. Ik ben een:

- Man
- Vrouw

2. Ik ben geboren in het jaar:

_____

3. Ik studeer aan de:

- Hanzehogeschool
- Rijksuniversiteit Groningen
- Anders, namelijk:

_____

4. De vier cijfers van mijn postcode zijn:

_____

Bij de volgende vragen graag het gewenste antwoord aankruisen:

5. Hoeveel dagen per week reist u gemiddeld met het openbaar vervoer (en uw studenten OV-kaart) naar uw onderwijsinstelling?

- 1-2 dagen per week
- 3-4 dagen per week
- 5 dagen per week

6. Bent u van plan op kamers te gaan / zelfstandig te gaan wonen in de stad waar je onderwijsinstelling is gevestigd?

- Ja, ik wil zo snel mogelijk op kamers.
- Ja, ik wil op kamers maar ik weet nog niet wanneer.
- Nee, ik ben van plan mijn gehele studie thuis te blijven wonen.

7. In hoeverre hebben de volgende redenen een rol gespeeld in uw keuze om thuis te blijven wonen? Graag omcirkelen wat uw mening is, waarbij de schaal als volgt gedefinieerd wordt:

- 1. *Zeer onbelangrijke reden*
- 2. *Onbelangrijke reden*
- 3. *Neutraal*
- 4. *Belangrijke reden*
- 5. *Zeer belangrijke reden*

- Ik vind het fijn om bij mijn ouders te wonen.

1   2   3   4   5

Zie ommezijde voor vervolg vragenlijst

- Ik ben lid van een (sport)-vereniging in mijn thuisgemeente.

1   2   3   4   5

- Op jezelf wonen is relatief duur, ik woon nog thuis om kosten te besparen.

1   2   3   4   5

- Ik vind het prettig wonen in mijn thuisgemeente.

1   2   3   4   5

- Ik heb veel vrienden die ook nog thuis wonen in de thuisgemeente.

1   2   3   4   5

- Ik zie er tegenop om uit huis te gaan omdat ik dan op eigen benen moet staan.

1   2   3   4   5

- Is er een andere reden waarom je nog thuis woont? Zo ja, welke?

---

8. Stel dat studenten OV-chipkaart wordt afgeschaft en de kortingskaart wordt ingevoerd. Wat zal dit voor invloed hebben op jouw reisgedrag?

- Ik zal mijn reisgedrag helemaal niet aanpassen en dus meer reiskosten gaan betalen.
- Ik zal kritischer overwegen welke tripjes ik nog met mijn OV-kaart zal maken, waardoor ik minder vaak met het OV zal gaan reizen.
- Ik zal een eigen auto aanschaffen zodat ik daarmee kan reizen in plaats van met het OV.
- Ik zal vaker de fiets pakken.
- Ik zal verhuizen naar de stad waar mijn onderwijsinstelling zit om de reiskosten te drukken.
- Anders, namelijk:

Hartelijk dank voor je medewerking! Mocht je na het invullen van de enquête nog vragen hebben, of ben je benieuwd naar de uitkomsten van mijn onderzoek, dan kan je contact met mij opnemen via dijk.marjolijn@gmail.com

8.2 SPSS-uitkomsten

Verband tussen geslacht en het antwoord op de vraag of men op

kamers wilt

	Waarde	df	Significantie
Chi-kwadraat	1,252 ^a	2	,535
Aantal cases	81		

Verband tussen geslacht en het antwoord op vraag 8

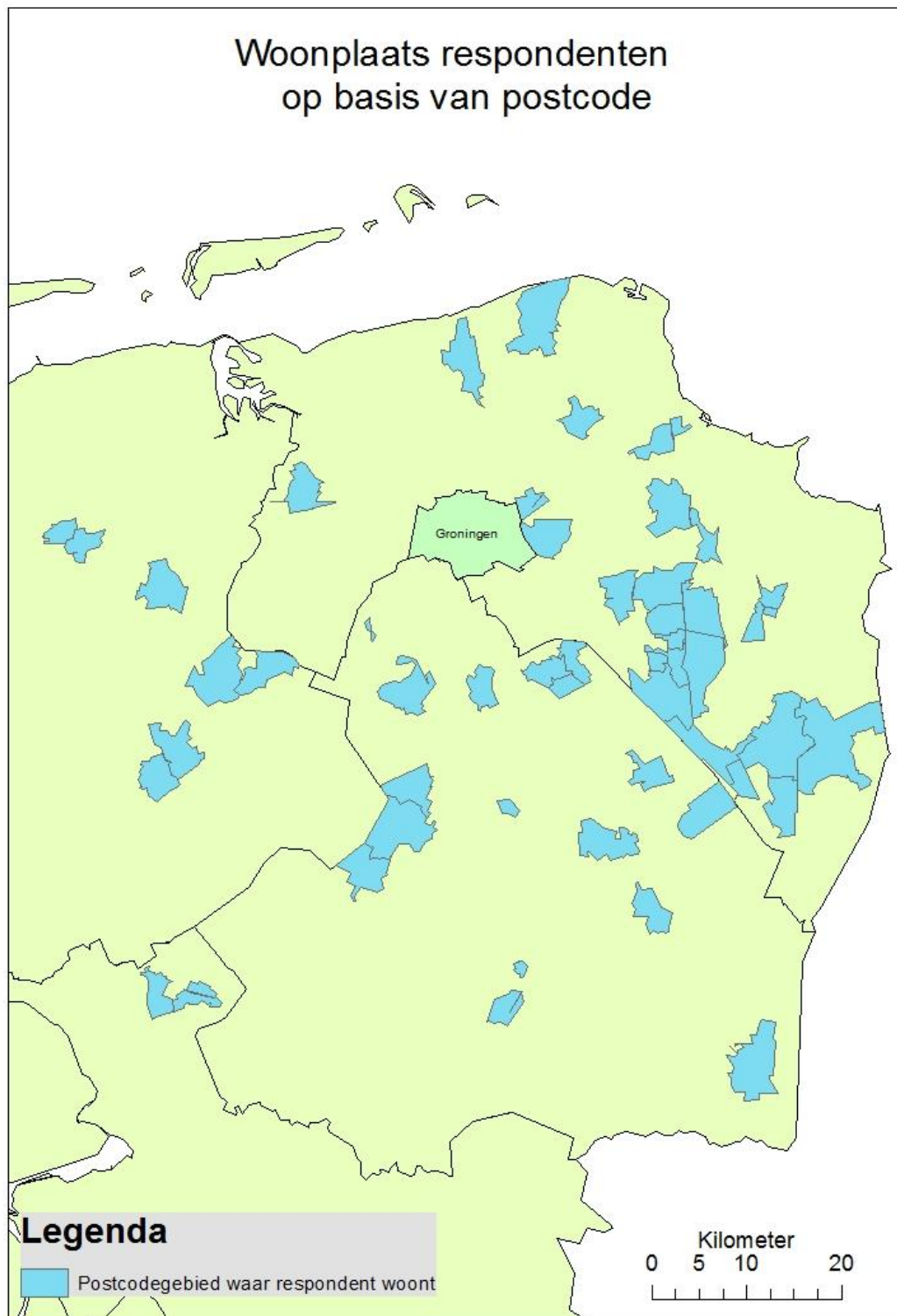
	Waarde	df	Significantie
Chi-kwadraat	3,345 ^a	5	,647
Aantal cases	80		

Verband tussen opleidingsniveau en de vraag of men op kamers wilt

	Waarde	df	Significantie
Chi-kwadraat	4,837 ^a	2	,089
Aantal cases	81		

8.3 Cartografische weergave woonplaats respondenten

Op deze kaart is weergegeven waar de respondenten van dit onderzoek wonen, op basis van hun postcode die zij hebben ingevuld in de enquête.

Afbeelding 1: Weergave woonplaats respondenten (Eigen bron)